

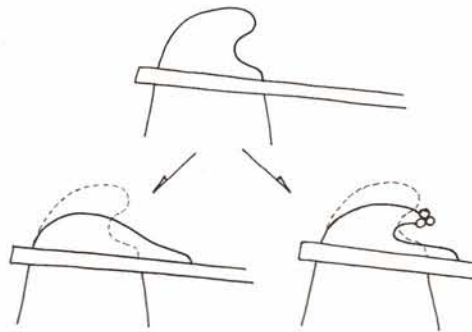
De Klik deel 1

Kreeft.
Eigen werk, particulier bezit.

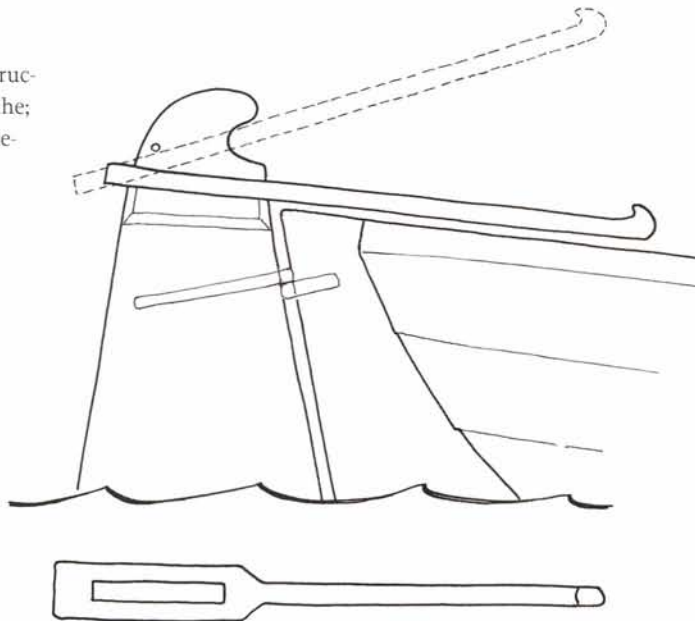
Tegenwoordig zie je heel leuke klikken met een grote verscheidenheid aan afbeeldingen. Ik werk graag aan deze diversiteit mee, omdat ik geen enkele belemmering zie om creatief om te gaan met de zijvlakken van de klik. Omdat haar contourlijn bepalend is voor het aangezicht, staat het geheel vrij om er elke invulling aan te geven zonder dat het afbreuk kan doen aan de gehele lijn van het schip. Dit in tegenstelling tot roerbeelden, waar een rommelige of vreemde contourlijn het aangezicht van het achterschip geweldig kan aandoen.

Vroeger was een klik een essentieel onderdeel van het roer. Aanvankelijk was het roerblad boven en onder het helmhout uit een stuk gemaakt. Het helmhout werd over de roerkop heen gelegd. Hiervoor zat er een sparing (een gat) in het helmhout. Aan weerszijden van het roerblad waren klampen gemonteerd waar het helmhout op rustte. Dit soort roeren kom je nog veel bij originele botters tegen. De vorm van de roerkop, het gedeelte dat boven het helmhout uitsteekt, is dan weer karakteristiek voor het type schip of de bouwer.

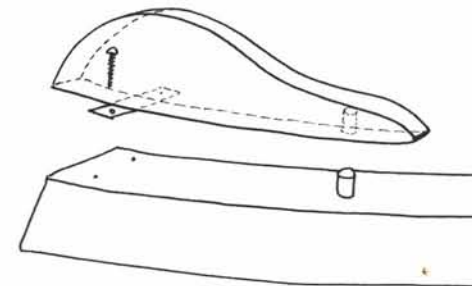
dekje was het niet meer mogelijk het helmhout in de hoge stand te zetten en bleef men zitten met een mooie vorm roerkop die vroeg, nee smeekte om sierwerk! Uit de originele holle klikvorm, de vorm met de "inkeping" evolueerden er twee basisvormen; de holle en de bolle klik. In Groningen noemde men deze klikken of hakken, in Friesland heetten ze roerkoppen. Deze nieuwe klikken werden demontabel geplaatst op het roerblad, volgens goede traditie in het sierwerk

De reden van deze constructie was een heel praktische; Door de roerkop een inkeping te geven aan de voorkant, kon het helmhout omhoog gehaald worden om vervolgens terug gestoken te worden in deze inkeping. Op deze manier veranderde de stand van het helmhout van horizontaal tot schuin omhoog om zodoende staand het roer te bedienen. Door de komst van een overloop voor de groot-schoot op het achter-

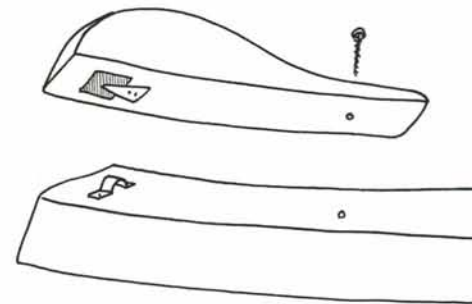

voor de binnenvaart. Deze plaatsing geschiedde op veel verschillende manieren, van erg losjes tot zeer degelijk. Ik heb eens een inventarisatie gedaan en daaruit kwam naar voren dat de meest voorkomende wijzen van monteren bestonden uit dwars geplaatste schroefplaatjes in combinatie met een pen, of een schuiflip in combinatie met een schroef. En natuurlijk in elk denkbare combinatie. In al deze pennen, lipjes en schroefplaatjes werd een grote mate van creativiteit getoond. De uitvoering ontstijgt echter amper het niveau van huisvlijt.

Een hele mooie uitzondering is de klik uit het Scheepvaartmuseum te Sneek. Deze heeft een stevige lip; een uitgesmeed pennetje aan een schroefplaatje, dat achter op het helmhout in een oog schuift, waarna een haakje voor op het smal-

Bevestiging van de klik op het roer.

*Goudhaan.
Eigen werk, particulier bezit.*

*Holle klik.
Scheepvaartmuseum Sneek, 1991 235.*

*Achterglas beschildering.
Scheepvaartmuseum Sneek, 1060.*

le deel van de klik het geheel borgt. Een bijzondere bevestiging voor een bijzondere klik, want in de twee zijvlakken zitten zeldzame achterglas beschilderingen. Deze bestaan uit ingelaten glasplaten die aan de achterkant zwart beschilderd zijn. In de verf is een afbeelding uitgekraasd waar je de reflectie van het erachter geplaatste zilverpapier doorheen ziet. Deze speciale techniek geeft een prachtig effect.

De klikken die wij in ons Atelier maken bevestigen wij met ingelaten sleutelgat plaatjes. Twee schroeven worden in het helmhout geschroefd waar de klik overheen wordt gezet. Door de klik naar achter te schuiven, klemt hij vanzelf vast. Aan de voorkant kan er dan een borgplaatje op het helmhout geschroefd worden om te voorkomen dat de klik los trilt. Het voordeel hiervan is dat er in de klik geen gaten gemaakt hoeven te

worden, deze kunnen toch alleen maar inwateren en zelfs rotting veroorzaken.

Genoeg gepraat over de technische kant van de klik. In het volgende nummer ga ik het hebben over de verschillende vormen en uitvoeringen.

TEKST EN TEKENINGEN: EELCO VAN RODEN,
REUDENROOS ATELIER

Sleutelgat plaatjes. Eigen werk.